

BALCANS

Bòsnia lluita contra l'estigma de la guerra

El país, ofegat per la corrupció, no ha superat el conflicte identitari trenta anys després

ROGER VALSELLS
SARAJEVO

El 6 d'abril és un dia important a Sarajevo. El 1945 la ciutat aconseguia alliberar-se del feixisme durant la Segona Guerra Mundial, i el mateix dia de l'any 1992 va començar el setge de la capital bosniana. Ara fa just trenta anys. Van ser gairebé quatre anys d'un setge brutal que va costar la vida a més de 10.000 persones, entre les quals més de 1.500 criatures. Sarajevo va resistir gràcies a personatges com el general Jovan Divjak, cap de la unitat militar de l'exèrcit iugoslau de la regió, que es va negar a massacrar la ciutat on vivia. Divjak va canviar de bàndol i va liderar la resistència armada davant l'atac inclement de l'exèrcit de l'autoproclamada República Sèrbia i de l'Exèrcit Popular Iugoslau.

Sarajevo és avui una ciutat d'aparença tranquil·la, envoltada de muntanyes i amb un centre històric que permet viatjar des de l'Imperi Austrohongarès fins a l'Otomà en pocs passos. Les diferents nacionalitats hi conviuen i el turisme intenta recuperar-se de la sotragada de la pandèmia, com qualsevol altra capital.

Una convivència difícil

Però Bòsnia i Hercegovina és molt més que la seva capital. La convivència entre antics enemics és difícil en ciutats petites on els veïns es van convertir en enemics mortals d'un dia per l'altre. En ciutats com Prijedor, a prop de Banja Luka, capital de la República Sprska, els incidents violents entre la majoria sèrbia ortodoxa i la minoria bosniaca, musulmana, són constants. La corrupció endèmica i la falta de futur fan que la gent estigui molt insatisfeta, i és molt fàcil atacar un col·lectiu minoritari. La pobresa i els traumes de la guerra es transmeten de pares a fills. Els joves aprenen a odiar l'altre a casa i a l'escola, i adopten els prejudicis cegament.

La Bòsnia rural tampoc es deslliura de la tensió. Hi ha pobles idíl·lics de majoria musulmana a la zona de la Romanija, a l'est de Sarajevo, on la convivència diària amb els seus antics botxins és gèlida. Tothom es coneix i tothom sap qui va fer què. La narrativa de la guerra en aquesta zona de majoria sèrbia és totalment oposada al que s'explica a Bòsnia i Hercegovina. A la ciutat de Sokolac, per exemple, és fàcil sentir despropòsits referents al genocidi de la ciutat bosniana de Srebrenica, on el 1995 les tropes de l'exèrcit de la República Sèrbia comandades pel general Ratko Mladic van assassinar més de 8.000 persones. "Va ser perpetrat pels mateixos musulmans per culpar l'exèrcit de Ratko Mladic. És el nostre heroi". Són pa-

Una noia amb la ciutat de Sarajevo de fons fa uns dies, en l'inici del Ramadà, el mes sagrat dels musulmans. DAMIR SAGOLJ / GETTY

raules textuais d'un soldat serbobosnià de 30 anys.

El país afronta també un problema de corrupció endèmica que bloqueja qualsevol iniciativa privada i espanta la inversió estrangera. Casos com el de Radojica Ratkovac, un empresari serbobosnià, són molt significatius. Aquest empenedor va comprar les runes de l'Hotel Domavia a Srebrenica per rehabilitar-lo i recuperar-ne l'antiga esplendor com a balneari. La ciutat havia sigut una de les destinacions turístiques de l'antiga Iugoslàvia. Ratkovac va haver d'abandonar el projecte fart del xantatge de les autoritats municipals i regionals de la República

Obstacle
El país afronta un problema de corrupció endèmica que espanta els inversors

Sprska. Un altre empresari, Jusuf Arifagic, supervivent dels camps de concentració de la zona de Kozarac, va emigrar a Noruega després de la guerra i es va fer ric. Ara ha tornat a Bòsnia per muntar una granja amb 800 vaques noruegues i crear llocs de treball per a totes les nacionalitats. Diu que els entrebancs burocràtics i la màfia local li estan fent la vida impossible.

Les identitats han sigut robades. A l'hora d'omplir qualsevol formulari amb l'administració hi ha una casella sobre la nacionalitat. Les opcions són: serbi (ortodox), croat (catòlic) o bosnià (musulmà). No existeix la casella "ciutadà de Bòsnia i

Hercegovina". Si no estàs d'acord amb cap de les tres opcions, has de marcar "altres". Només es pot ser serbi, croat o bosnià; ortodox, catòlic o musulmà. La majoria de gent està còmoda amb aquestes identitats, però és una manera maquiavèlica de classificar els ciutadans que té greus implicacions en àmbits com el sistema educatiu i el mercat laboral.

Aquest cercle viciós de corrupció, bloqueig institucional i utilització de la religió amb finalitats partidistes i l'abisme entre els que paguen impostos i els que els recapten i en viuen provoquen que cada any marxi més gent del país. Segons les Nacions Unides, hi ha uns dos milions de bosnians repartits per uns cinquanta països d'arreu del món. A Bòsnia i Hercegovina n'hi viuen poc més de tres milions.

La guerra d'Ucraïna ha despertat records penosos, però ningú sap quina incidència pot tenir al país. És fàcil trobar gent de la República Sprska que dona suport a Putin pels vincles històrics de Sèrbia amb Rússia, però també hi ha la por soterrada que utilitzi els Balcanes per desestabilitzar Europa. A la resta del país hi ha l'esperança que la resistència dels ucraïnesos desinfla la retòrica de radicals com Milorad Dodik: aquest expresident del país, negacionista del genocidi, està obsessionat amb segregar l'entitat sèrbia i desmuntar l'equilibri precari dels acords de Dayton del 1995 amb què es va tancar la guerra.

Un país dividit sobre bases identitàries

Dels acords de pau signats a Dayton (Estats Units) el novembre del 1995 en va sorgir un país dividit territorialment. D'una banda, la Federació Croatomusulmana, que controla el 51% del territori amb una majoria de població musulmana i croata. De l'altra, la República Sprska, amb el 49% del territori i amb majoria de població d'origen serbi. La presidència del conjunt del país és rotatòria entre un bosnià, un croat i un serbi durant els quatre anys que dura cada mandat.

Font: Elaboració pròpia / Gràfic: Silvia Clotet Vidal